

การสร้างรายได้แบบมีส่วนร่วมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของชาว
ตำบลแม่จัน: การทำปุ๋ยมูลไส้เดือนผลิตภัณฑ์ตามนโยบาย U2T
PARTICIPATORY AND SUFFICIENT ECONOMIC INCOME FOR
MAE CHAN SUB-DISTRICT: VERMICOMPOST, A U2T POLICY

¹รักษ์ศรี เกียรติบุตร, ²วีระ เลิศสมพร, และ ³ธีรยุทธ์ บำบัด

¹Raksi Kiattibutra, ² Veera Lertsomporn and ³Tirayoot Bumbad

¹คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา

¹School of Political and Social Science, University of Phayao, Thailand

¹Corresponding Author's Email: raksi.ki@up.ac.th

Received:2022-10-11

Revised:2022-11-16

Accepted:2022-12-24

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการดำเนินโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่เชื่อมโยงกับนโยบายการลดปัญหาความยากจนอย่างมีเป้าหมายชัดเจน (Targeted Poverty Alleviation) ซึ่งผู้เขียนมองว่าเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และส่งเสริมความเป็นอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาครัฐครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการด้าน BCG ในระดับพื้นที่ โดยการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาไปขับเคลื่อนทั้งในภาคการผลิตและบริการ เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ เพิ่มและรักษาระดับการจ้างงานของบัณฑิตที่พึงจบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ ผลพลอยได้คือการพัฒนาฐานข้อมูล Thailand Community Big Data (TCD) ให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศ ตัวอย่างที่ศึกษานี้คือกลุ่มผู้รับจ้างงานจำนวน 9 คน ในตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ได้เสนอการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนสูตรใหม่ “ปุ๋ยจันพลัส” ภายใต้โครงการ U2T for BCG โดยมีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นหน่วยงานพี่เลี้ยง ผลผลิตใช้วัสดุธรรมชาติ หาได้ง่าย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปต่อยอดทางการค้า มีการทำสื่อโฆษณาและคลิปวิดีโอเสนอผ่านมัลติมีเดีย รวมทั้งวางขายในตลาดชุมชนถนนคนเดินของตำบลแม่จัน คำนวณรายได้เพิ่มจากการขายคิดเป็นร้อยละ 31.42 แม้ยังไม่เป็นที่รู้จักของเกษตรกรทั่วไปนักและพบปัญหาความชื้นจากสภาพอากาศที่มีฝนชุก แต่หากชุมชนมีวิถีชีวิตแบบพออยู่พอกินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงก็สามารถตอบรับและให้ความร่วมมือในการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนสูตรใหม่ได้เป็นอย่างดี ข้อเสนอจากบทความนี้ผู้เขียนต้องการเน้นให้เห็นว่าการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จด้วยดีหากมีการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความพอเพียง สามารถนำเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนอื่นได้

คำสำคัญ : ปุ๋ยมูลไส้เดือน; U2T; ความพอเพียง; การมีส่วนร่วม

Abstract

This study indicated the outcomes of the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation's BCG Economic and Social Fundamental Post-Covid Drive program, which is connected to the Targeted Poverty Alleviation Policy and is viewed by the author as a project that fosters community involvement and encourages well-being in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy. Using information, technology, and innovation from higher education institutions, this government economic initiative seeks to boost the potential and competitiveness of the local BCG manufacturing and services industries. assistance for economic recovery increasing and maintaining the amount of employment for local residents and newly graduated people. The expansion of the Thailand Community Big Data (TCD) database to include all regions of the nation is one byproduct. Nine contractors from Mae Chan Subdistrict, Mae Chan District, Chiang Rai Province, which had proposed developing a new earthworm fertilizer formula called "Chan Plus Fertilizer" under the U2T for project BCG and had the Faculty of Political Science and Social Sciences, University of Payao, as a mentor, comprised the sample for the study.

The products are made from readily accessible, environmentally acceptable natural elements that can be applied to business development. Multimedia platforms also sell advertising media and video clips in the Mae Chan Subdistrict's walking street community market. Although it is unknown to the general public, the calculation of additional sales revenue amounted for 31.42% of the total. Farmers also faced the issue of humidity due to the rainy weather.

The community will be able to respond and work together effectively to produce additional vermicompost fertilizer if it practices a sufficiency lifestyle based on the sufficiency economic principle. In drawing conclusions from this research, the authors would like to underline that successful government policy implementation depends on the involvement of enough communities to serve as a role model for other communities.

Keywords: U2T; Vermicompost; Sufficiency; Participation

บทนำ

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส หรือโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี 2562 ทำให้ภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกถดถอยอย่างต่อเนื่อง (Thairath Online, 2020) สำหรับประเทศไทยนอกจากจะมีผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง รัฐบาลได้ประกาศมาตรการและนโยบายต่างๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคและออกมาตรการเยียวยาเพื่อผ่อนปรนความยากลำบากที่เป็นผลจากปัญหาการว่างงาน การต้องหยุดงาน การถูกเลิกจ้าง รวมทั้ง

การหยุดผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคและการบริการของภาคธุรกิจอย่างกระทันหัน ภาคส่วนต่าง ๆ ต้องปรับตัวตามสถานการณ์และนโยบายของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด จนปัจจุบันสถานการณ์เริ่มคลี่คลายลงทำให้ประชาชนเริ่มหันมาประกอบอาชีพที่เคยทำอยู่หรือหาอาชีพใหม่เพื่อการดำรงชีวิตต่อไป แต่ก็ยังมีบางภาคส่วนที่ขาดแคลนเงินทุนธุรกิจ บัณฑิตจบใหม่ยังไม่สามารถหางานทำได้ รวมถึงนักศึกษาที่อาจหลุดจากระบบการศึกษา อันเนื่องมาจากสภาพคล่องทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง รัฐจึงได้ มีนโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งเน้นที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับชุมชน ตั้งแต่การสร้างงาน การพัฒนาอาชีพในชุมชน จัดให้มีโครงการด้านการเกษตรสมัยใหม่ ด้านการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP การท่องเที่ยวชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการนี้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (หรือกระทรวง อว.) ก็ได้จัดให้มีโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการด้าน BCG ในพื้นที่ โดยการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาไปขับเคลื่อนทั้งในภาคการผลิตและบริการในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ เพิ่มและรักษาระดับการจ้างงานของบัณฑิตที่พึงจบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูล Thailand Community Big Data (TCD) ให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศ การดำเนินการนี้ก่อให้เกิดโครงการย่อย U2T for BCG (University to Tambon เพื่อดำเนินโครงการ BCG) ในตำบลทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 7,435 โครงการ มีมหาวิทยาลัยของรัฐกว่า 80 แห่งที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศทำหน้าที่เป็น System Integrator ในระดับตำบล (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science, Research and Innovation (TSU), 2022) ใช้องค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีอยู่ทำงานเชิงบูรณาการประสานความร่วมมือกับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานอื่นๆ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่การตอบสนองนโยบายการลดปัญหาความยากจนอย่างมีเป้าหมายชัดเจน (Targeted Poverty Alleviation) และสอดคล้องกับโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบลสร้างรากแก้วให้ประเทศ ของสำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ข้อมูล TCD ที่พัฒนาขึ้นจากโครงการดังกล่าว อันได้แก่ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่นฐานในตำบล/ชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก/โรงแรม ร้านอาหาร อาหารที่น่าสนใจ เกษตรกร พืช สัตว์ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงแหล่งน้ำในท้องถิ่น เป็นต้น จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ด้วย กล่าวคือเมื่อภาครัฐได้รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) นี้แล้ว หน่วยงานต่างๆ หรือผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนา รวมทั้งการตัดสินใจดำเนินการพัฒนางานต่างๆ ต่อไปได้อย่างสะดวกและเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของโครงการ U2T for BCG หรือนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG ในช่วงหลังของปีงบประมาณ 2565 ที่นำมาถ่ายทอดในบทความนี้ ต้องการเน้นการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานในสังคมยุคปัจจุบัน รวมทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ BCG หรือเศรษฐกิจชีวภาพที่มีการหมุนเวียนและเป็นเศรษฐกิจสีเขียวของผลิตผลทางการเกษตร พืชผัก หรือ

ผลไม้ ที่มีในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยตนเอง โครงการ U2T for BCG ยังมุ่งเน้นการเพิ่มคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนได้สร้างขึ้นด้วยการนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การตลาด การแข่งขันเชิงธุรกิจ รวมทั้งนวัตกรรมการบริหารเพื่อให้ผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนมีความทันสมัย สามารถแข่งขันในตลาดทั้งในและนอกประเทศได้ด้วย มีกำหนดการดำเนินงาน 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2565

สำหรับขั้นตอนการดำเนินโครงการ U2T for BCG ก็คือ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ที่ทำหน้าที่เป็น System Integrator ในการรับสมัคร และคัดเลือกผู้รับจ้างในตำบลที่จะดำเนินการด้วยวิธีสอบสัมภาษณ์ ผู้ที่ได้รับคัดเลือกจะประกอบด้วยบัณฑิตจบใหม่ไม่เกิน 5 ปี และประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีรายได้หรืองานประจำในสัดส่วนตำบลละไม่เกิน 10 คน บุคลากรที่จากมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้รับผิดชอบชี้แนะและควบคุมกำกับผู้รับจ้างงานในพื้นที่พิจารณาสร้างผลิตภัณฑ์ของตำบลขึ้นเพื่อให้ได้รับการตอบรับจากตลาดอย่างดี โดยกระทรวง อว.จะอำนวยความสะดวกให้ผู้รับจ้างเข้าอบรมวิธีการและองค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบออนไลน์ เช่น เทคโนโลยีการผลิต การสร้างและพัฒนาคุณค่าสินค้าและบริการ การออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการวางแผนธุรกิจ การกำหนดราคาสินค้า และการขายออนไลน์ด้วย

บทความนี้ต้องการนำเสนอรูปแบบการดำเนินโครงการของตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นตำบลในความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยได้เรียบเรียงเนื้อหาตามขั้นตอนการดำเนินโครงการ U2T for BCG และเน้นให้เห็นว่าในการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัตินั้น ความร่วมมือของผู้รับนโยบายมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแนวทางการจัดทำผลิตภัณฑ์ของตำบลแม่จันมีลักษณะสำคัญหลายประการที่สอดคล้องกับแนวนโยบาย BCG ของภาครัฐ อันได้แก่ การมีความพยายามส่งเสริมอาชีพด้วยวัสดุชีวภาพ การนำผลิตผลทางการเกษตรกลับมาใช้ใหม่ เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจครัวเรือน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสีเขียว นอกจากนี้ การที่ผู้รับนโยบายมีพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตแบบมีส่วนร่วมและพออยู่พอกินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสนใจติดตามศึกษา และเห็นว่าจะสามารถนำไปเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้

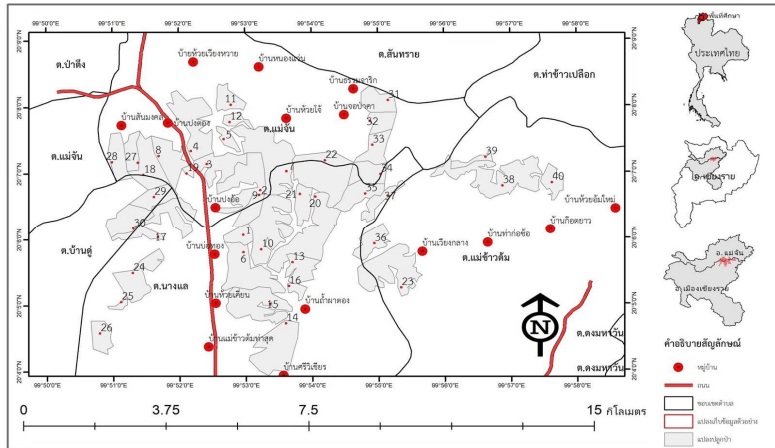
ปัญหาไล่เดือนจันพลัสเป็นความสำเร็จของการนำนโยบาย U2T ไปปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เจตนารมณ์ของนโยบาย U2T for BCG ต้องการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ BCG หรือ Bio-Circular-Green Economy ที่จำเป็นต่อการทำงานในสังคมปัจจุบันที่ผ่านช่วงวิกฤตการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งมาตรการเยียวยาแก้ไขของภาครัฐในระหว่างปี 2562-2564 มีผลให้เศรษฐกิจของประเทศหยุดชะงักและพฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป การที่ภาครัฐโดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้นำนโยบายการสร้างงาน สร้างรายได้ จัดให้มีโครงการด้านต่างๆ มาดำเนินการในกลุ่มบัณฑิตจบใหม่และประชาชนที่ยังไม่สามารถหางานทำได้ จึงเป็นทางออกที่แก้ปัญหาระดับรากหญ้าที่ตรงจุด

ตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นตำบลหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกจากคณะรัฐมนตรีและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยาให้ดำเนินโครงการ U2T for BCG มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่จัน พิกัดอยู่ทางเหนือของจังหวัดเชียงรายราว 28 กิโลเมตร บนทางหลวงหมายเลข 110 เป็นตำบลขนาดกลางประกอบด้วย

14 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 41.5 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา ได้แก่ เทือกเขาแดนลาวและทิวเขาหลวงพระบาง คิดเป็นพื้นที่ราบร้อยละ 80 เป็นภูเขาที่เนินร้อยละ 20 มีประชากรจำนวน 3,287 หลังคาเรือน หรือ 6,960 คน ทั้งนี้จำนวนประชากรในช่วง 3 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (Mae Chan Subdistrict Municipal Office , 2022) เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานภูมิลาเนาเดิมหลังวิกฤตโควิด ประชากรมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนาและบางพื้นที่มีสังคมผสมผสานระหว่างชาวไทยพื้นราบและชนเผ่าอาข่า ชนเผ่าจีนฮ่อ และชนเผ่าเมี่ยน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ผู้คนมีสุขภาพดีด้วยอากาศที่มีมลพิษไม่มาก มีการรณรงค์ให้ทุกคนรักสุขภาพ ทำอาชีพการเกษตรแบบแบ่งปันและแบบพอเพียง เช่น ปลูกกล้วย สับปะรด อาชีพรองได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ประดิษฐ์หัตถกรรม ผ้าปัก เครื่องจักสาน และการผลิตปุ๋ยจากขยะอินทรีย์ จากมูลสัตว์ เป็นต้น

“ทีมจันเจ๋ง” เป็นตัวแทนจากตำบลแม่จันที่ได้รับการจ้างจากภาครัฐโดยคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 9 คน ได้ลงความเห็นที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยโครงการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน โดยต่อยอดจากการดำเนินเศรษฐกิจครัวเรือนเดิมของชุมชนแบบพอเพียงพอขายให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัวซึ่งมีสมาชิกเพียง 5-6 คน แต่กิจการยังขาดการพัฒนาให้มีคุณภาพดีขึ้น และยังไม่มีการพัฒนาด้านธุรกิจการตลาดหรือการทำแพคเกจ ทีมผู้ร่วมโครงการจึงนำเสนอการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนสูตรใหม่ “ปุ๋ยจันพลัส” ที่มีส่วนผสมของกากชาและกากกาแฟ เพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกรและผู้สนใจด้วยราคาไม่แพง เนื่องจากมองเห็นว่าประชาชนในชุมชนมีอาชีพหลักทำการเกษตร ประกอบกับสามารถจัดหาวัตถุดิบที่จะใช้ในโครงการทั้งมูลวัวที่เป็นอาหารของไส้เดือน กากชากาแฟก็สามารถหาได้ภายในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียง และยังเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี การดำเนินโครงการดำเนินไปด้วยดี ปุ๋ยมูลไส้เดือนจันพลัสที่ผลิตได้มีคุณลักษณะ ปริมาณ และคุณภาพตามที่ต้องการ จากต้นทุนวัตถุดิบจำนวนห้าพันกว่าบาท สามารถผลิตปุ๋ยและสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่ทีม 31.42 % ซึ่งก็ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่พอเพียงแก่ชุมชนได้ระดับหนึ่งเนื่องจากชุมชนมีความพึงพอใจกับวิถีชีวิตที่พออยู่พอกิน ทั้งนี้ การดำเนินงานยังพบปัญหาด้านเทคโนโลยี ขาดเครื่องมือร่อนปุ๋ยที่ได้มาตรฐาน ไม่มีสถานที่ในการผลิตที่เหมาะสมที่ควบคุมอุณหภูมิได้ และยังได้รับผลกระทบด้านสภาพอากาศขึ้น ฝนชุกในเดือนสิงหาคม-กันยายน 2565 จากผลของมรสุมที่พัดผ่าน (Thai Meteorological Department, 2022) อย่างไรก็ตามการได้นำโครงการ U2T for BCG มาขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากของชาวตำบลแม่จันเป็นโอกาสอันดีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาผู้คนในชุมชน แม้เป็นเพียงการเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ แต่ผู้ที่ผ่านเข้าร่วมในโครงการย่อมได้รับประโยชน์ทั้งด้านองค์ความรู้หลังสถานการณ์โควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG

ภาพที่ 1 ที่ตั้งตำบลแม่จัน

ทั้งนี้ หากพิจารณาตามหลักนโยบายศาสตร์ การดำเนินนโยบายจำเป็นต้องมีขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จแห่งนโยบายในช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้วย แนวทางการดำเนินงานโครงการ U2T for BCG ตามทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติมีดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานโครงการ U2T for BCG และผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ Ketsuwan (2008 cited in Kiattibutra, 2017) กล่าวถึงแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็น 2 แบบคือ

1.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Theories of Implementation) เน้นความสามารถของผู้กำหนดนโยบายที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน และควบคุม

การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจกำหนดนโยบายซึ่งมีสมมติฐานว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มต้นมาจากการตัดสินใจของรัฐบาล (Pressman and Wildavsky, 1973 cited in Kiattibutra, 2017)

1.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Theories of Implementation) เน้นผู้ปฏิบัติระดับพื้นที่ในฐานะผู้ให้บริการ มองการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อรองของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นการตอบโต้ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง ผลลัพธ์จากนโยบายที่เกิดขึ้นอาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย เน้นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในระดับการรับบริการ

ภาพที่ 3 การดำเนินโครงการแบบมีส่วนร่วม

จะเห็นได้ว่านโยบาย U2T for BCG มีกำเนิดก่อเกิดจากรัฐบาล ดำเนินการโดยกระทรวง อว. ประสานความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศซึ่งทำหน้าที่เป็น System Integrator นำนโยบายไปปฏิบัติในระดับชุมชน จึงถือว่าเป็นรูปแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง อย่างไรก็ตาม เมื่อมหาวิทยาลัยได้ทำการคัดเลือกชุมชนเข้าร่วมโครงการแล้ว และได้มีการชี้แจง อบรมองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ BCG ขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนวิธีการเก็บข้อมูลชุมชน และการจัดการข้อมูลอย่างมีคุณภาพแล้ว ชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ที่ต้องการส่งเสริมด้วยชุมชนเอง จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนเองก็ได้มีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นกัน

2. ขั้นตอนสำคัญการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ

Thamrongthanyawong (2007 cited in Kiattibutra, 2017) กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติดังนี้

1. ขั้นการระดมพลัง (Mobilization) เป็นขั้นตอนการพิจารณารับนโยบายของหน่วยงานระดับท้องถิ่น และการดำเนินกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อแสวงหาการสนับสนุนในการดำเนินนโยบาย ซึ่งอาจพิจารณาถึงความเหมาะสม แรงจูงใจของนโยบาย และการตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นด้วย

2. ขั้นการปฏิบัติ (Deliverer Implementation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดผลบังคับใช้ ซึ่งบางครั้งนโยบายที่เกิดขึ้นอาจไม่ตรงตามความคิดเห็นของผู้นำไปปฏิบัตินัก หรืออาจเกิดข้อขัดข้อง ไม่สะดวกในการปฏิบัติ แต่เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ของนโยบาย ผู้ปฏิบัติอาจจะปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อให้เข้ากับการดำเนินนโยบายนั้น หรือในทางกลับกันผู้ปฏิบัติอาจพิจารณาแนวทางการดำเนินนโยบายตามที่ตนเห็นชอบ หรือสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยผู้กำหนดนโยบายอาจไม่สามารถควบคุมได้ แต่หากการปฏิบัติเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อก็จะส่งเสริมให้นโยบายนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

3. ความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบาย (Continuation) ความสำเร็จของนโยบายจะเกิดขึ้นได้ดี หากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นโยบายบางเรื่องอาจจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา หากผู้ปฏิบัติเข้าใจความจำเป็น มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินนโยบายไปจนสิ้นสุดกระบวนการก็จะทำให้เป้าหมายของนโยบายได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้กำหนดนโยบายได้

การดำเนินตามนโยบาย U2T for BCG ของชุมชนชาวตำบลแม่จันนั้นเป็นช่วงของขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งผู้ปฏิบัติได้หาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เข้ากับวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนโยบาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนโยบายดังกล่าวมีช่วงกำหนดเวลาเพียง 3 เดือน ทำให้ขาดความต่อเนื่องแม้ว่าจะมีผลผลิตออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจ ทั้งนี้ กระบวนการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน “จันพลัส” มีขั้นตอนตามกำหนดการของโครงการ U2T for BCG ดังนี้

2.1 ขั้นการวางแผนจัดทำข้อเสนอโครงการ แนวทางการดำเนินโครงการ U2T จากมหาวิทยาลัยสู่ตำบล ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน เริ่มจากการเข้าร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจง และอบรมขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนวิธีการเก็บข้อมูล และการจัดการข้อมูลอย่างมีคุณภาพ ตำบลแม่จันได้เสนอโครงการ “ปุ๋ยจันพลัส” และมีแผนที่จะปรับปรุงสูตรให้ดียิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงหลัก Bio-Circular-Green Economy ตามกรอบที่โครงการ U2T กำหนดไว้

2.2 ขั้นการจัดทำแผนธุรกิจ ในส่วนนี้กระทรวง อว. ได้จัดอบรมความรู้เรื่องการคิดเชิงออกแบบ การสร้างโมเดลธุรกิจด้วย Business Model Canvas การเพิ่มมูลค่าและความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์แก่ผู้รับจ้างงานทุกคนเพื่อออกแบบแพคเกจและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่กันความชื้น มีรูปทรงนำซื้อถือง่าย รวมทั้งออกแบบตราผลิตภัณฑ์ที่มีรูปลักษณ์สวยงามชวนมอง มีช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์

2.3 ขั้นการทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ การดำเนินงานของทีมงานจันเจ๋งได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน มีการเรียนรู้การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และเทคนิคการนำเสนอจากหน้าเว็บไซต์ U2T ของกระทรวง อว. และการสนับสนุนการอบรมการเลี้ยงไส้เดือนชนิดต่างๆ จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ เทศบาลตำบลแม่จัน และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อให้ได้ปุ๋ยมูลไส้เดือนที่มีประสิทธิภาพ เป็นการอบรมเชิงทฤษฎีโดยวิทยากรจากโครงการสิ่งแวดล้อม มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ และจากสถานีควบคุมไฟฟ้าพื้นที่ทรงงานดอยตุง กลุ่มได้เห็นพ้องในการใช้นวัตกรรมการปรับส่วนผสมของปุ๋ยให้มีสารอาหารที่จำเป็นของพืชจากวัตถุดิบที่เหลือใช้ เป็นการสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และสร้างคุณลักษณะอันเป็นที่ต้องการของผู้ใช้มากขึ้น เพื่อพัฒนาให้มีการใช้ทรัพยากรชีวภาพที่เหลือจากการผลิตและการบริโภคมาสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมูลไส้เดือน เริ่มจากการเลือกซื้อพันธุ์ไส้เดือนที่เหมาะสม เลือกสถานที่เพาะเลี้ยง จัดหาอาหาร (มูลวัว) และอุปกรณ์การเลี้ยงไส้เดือน ได้แก่ อ่างสีดำขนาดใหญ่ และเพิ่มคุณภาพของปุ๋ยด้วยการนำกากชาและกาแฟที่รับซื้อจากร้านกาแฟในตำบลแม่จันมาเป็นส่วนผสม จะได้ปุ๋ยมูลไส้เดือนที่มีคุณภาพประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สิ่งพิเศษของ “ปุ๋ยจันพลัส” คือการคำนึงถึงหลัก Bio-Circular-Green Economy และการส่งเสริมนโยบาย Reduce/Reuse/Recycle การลดขยะและการนำวัตถุดิบเหลือใช้ที่ซื้อหาได้ทั่วไปในชุมชนกลับมาใช้ใหม่ ทั้งนี้กากชา กาแฟมีไนโตรเจน โพแทสเซียม และฟอสฟอรัสที่เหมาะสมกับพืช และยังมีสรรพคุณช่วยไล่แมลง ช่วยให้สีของไม้ดอก ไม้ประดับ สีสันสดใส มีคาเฟอีนที่มีฤทธิ์เป็นกรดที่เหมาะสมกับการปลูกไม้ดอกบางชนิด ช่วยเพิ่มพัฒนาการของพืช ช่วยอุ้มน้ำ และยังมีแร่ธาตุอาหารช่วยให้พืช ออกดอก ดอก

ผลได้อีกด้วย นอกจากนี้ การผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับร้านกาแฟในตำบลแม่จันอีกช่องทางหนึ่งด้วย นับว่าเป็นการพึ่งพากันอย่างแท้จริง

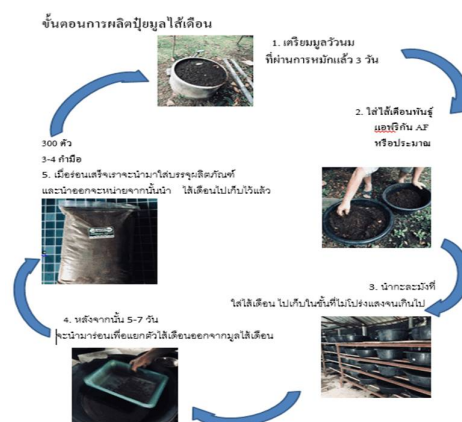
“ทีมจันเจ๋ง” ตำบลแม่จัน ได้ทดลองผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนตามหลักง่ายๆ ของการพัฒนาสัมนาชีพและสร้างอาชีพใหม่ในชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร

ใช้ชื่อทางการค้าว่า “ปุ๋ยมูลไส้เดือน” ปุ๋ยมูลไส้เดือนนั้นเป็นปุ๋ยชีวภาพที่เกิดจากการที่ไส้เดือนดินกินมูลวัวนม (อุดมด้วยวิตามินสำหรับพืชมากกว่าวัวขุน) และผ่านกระบวนการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุต่างๆ ภายในตัวไส้เดือนแล้วถ่ายออกมาเป็นเม็ดร่วนสีน้ำตาลละเอียดลักษณะคล้ายดินร่วน มีคุณสมบัติช่วยบำรุงต้น และรากพืช ใช้ผสมทำดินปลูก หรือทำวัสดุเพาะกล้า ช่วยให้ดินมีโครงสร้างดีขึ้น มากด้วยจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ต่อพืช เป็นปุ๋ยที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โครงการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนของชุมชนตำบลแม่จัน ได้ดำเนินการ

ภาพที่ 4 การอบรมให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือน และการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน

2.4 ขั้นตอนการตรวจสอบผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อดำเนินการผ่านไปประมาณ 30 วัน จากการตรวจสอบผลตอบแทนที่ได้รับ พบว่าปุ๋ยมูลไส้เดือนจันพลัสมีลักษณะร่วน ไม่มีกลิ่น มีปริมาณและคุณภาพ

ตามที่ต้องการ จากต้นทุนวัตถุดิบของกลุ่มที่ผู้ผลิตจำนวน 5,200 บาท สามารถผลิตปุ๋ยและสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่ทีม 31.42 % แต่ยังมีปัญหาด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรม ซึ่งทีมจันเจ้งยังไม่มีเครื่องมือในกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน (การร่อนปุ๋ย) รวมทั้งยังไม่มีสถานที่ในการผลิตที่เหมาะสม เป็นเพียงโรงเรือนเปิดกว้างไม่มีการควบคุมอุณหภูมิ และได้รับผลกระทบด้านสภาพอากาศที่มีฝนตกชุกในช่วงเดือนที่ทำการทดลองผลิต ทำให้ต้องตากปุ๋ย (ผึ่งลม) ไว้เป็นเวลานานก่อนการบรรจุภัณฑ์

2.5 ขั้นการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ทีมผู้ผลิตปุ๋ยจันพลัสได้พัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ การวางตลาดถนนคนเดินในชุมชนแม่จัน Facebook (ชื่อเพจ จันพลัส) และ Shopee มีการจัดทำแบรนด์ผลิตภัณฑ์ แผ่นพับโฆษณา แผ่นไว้นิล รูปแบบสวยงามเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์สู่ท้องตลาด ได้รับการตอบรับจากชุมชนดีพอสมควร

2.6 ขั้นการรายงานผล โครงการ U2T for BCG ตำบลแม่จันได้ดำเนินงานผลิตปุ๋ยจันพลัส เป็นการพัฒนาในสาขาการเกษตรที่สร้างคุณค่าให้แก่ชุมชนแม่จัน ในประเด็นการสนองนโยบายลดขยะ/การนำวัตถุดิบกลับมาใช้ใหม่ของรัฐพบว่าปุ๋ยมูลไส้เดือนจันพลัสมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างนวัตกรรมใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ได้ผลผลิตที่สามารถสร้างความสุขอย่างยั่งยืนเนื่องจากชาวแม่จันส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การนำกากขี้ไก่ขี้หมูมาแปรรูปเป็นปุ๋ยมีคุณสมบัติดีกลับไม่พึ่งประสงค์และเป็นวัสดุหาได้ง่ายสามารถช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าถือเป็นความสำเร็จของโครงการ U2T for BCG แม่จัน

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

หากจะพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ Yavapraphat (2009) และ Chantarasorn (2011 cited in Kiattibutra, 2017) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

3.1 ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ำนานโยบายไปปฏิบัติ

3.2 ความเข้าใจในเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของนโยบายของหน่วยปฏิบัติ นโยบายที่มีโอกาสสำเร็จสูงจะต้องเป็นนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนมีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันง่ายต่อผู้ที่จะทำความเข้าใจ

3.3 ลักษณะของหน่วยงานที่ำนานโยบายไปปฏิบัติ ประเภทของหน่วยงาน มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย

3.4 ความพอเพียงของทรัพยากร

โครงการผลิตปุ๋ยจันพลัสของชุมชนตำบลแม่จัน ได้ดำเนินการครอบคลุมปัญหาสภาพของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำการเกษตร วัตถุดิบที่นำมาเป็นส่วนผสมคือกากขาและกากกาแฟที่สามารถจัดหาได้ภายในท้องถิ่น จึงเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี กระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่ของวัตถุในธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ถือว่าโครงการมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของนโยบาย แต่ยังพบปัญหาความพอเพียงของต้นทุนการดำเนินการ ไม่มีการลงทุนในส่วน of ทรัพยากรสินถาวร เนื่องจากภาครัฐได้ลงทุนทดลองโครงการซึ่งมีระยะเวลาสั้น ทำให้ขาดความต่อเนื่อง เป็น

เหตุให้โครงการชะลอตัวลงตามระยะเวลาที่ภาครัฐกำหนด กระนั้นก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นในระยะเวลา 3 เดือน ได้แสดงถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ส่งเสริมให้นโยบายไปปฏิบัติมีความสอดคล้องกัน

ภาพที่ 6 การดำเนินโครงการแบบมีส่วนร่วมและพอเพียง

สำหรับประเด็นความร่วมมือนั้น ทีมผู้ผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนจันพลัสได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมในโครงการแบบพอเพียง เป็นแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักพอประมาณ มีเหตุผล และตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท โดยตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต (Community Development Department, 2019) เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนอันเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายภาครัฐ ซึ่งหากวิเคราะห์ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) ก็สามารถอธิบายได้ใน 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision-making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation)

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการโดยมีการอภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดทางเลือกว่าจะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง รวมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างการดำเนินงานโครงการ ร่วมกำหนดโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการในโครงการ รวมทั้งกำหนดเทคนิควิธีการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกัน

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทีมจันเจ๋งได้ดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนตำบลแม่จัน ชุมชนมีส่วนในการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ให้กับโครงการ เช่น แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ดำเนินโครงการ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมอย่างสมัครใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัตินี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความผูกพันกับโครงการ

ลักษณะที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นทั้งการร่วมรับประโยชน์หรือร่วมรับผลสืบเนื่องใดๆ จากโครงการ ผลประโยชน์ที่ทีมได้รับได้แก่ ผลประโยชน์ด้านวัตถุหรือรายได้และทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น ผลประโยชน์ด้านสังคม เช่น การได้รับการศึกษาอบรมความรู้เพิ่มขึ้น ผลประโยชน์ส่วนบุคคลคือการร่วมกัน

ทำงาน การได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการทำงาน ได้ทดลอง การปฏิบัติงานโครงการอย่างเต็มที่
ลงพื้นที่จริง เก็บข้อมูล และศึกษาเพิ่มเติม จนก่อเกิดการเรียนรู้จริง

ลักษณะที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้มีการจัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการประเมิน
โครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินผลและการประชุม
กลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ ร่วมวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินโครงการ เพื่อนำ
ข้อสรุปเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้สามารถเป็นอาชีพใหม่ในพื้นที่อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ
นโยบายการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจระดับชุมชน

จากความมุ่งมั่นขยายผลผลิตให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนตำบลแม่จัน และส่งเสริมแนวทางการ ดำรงอยู่
ของประชาชนทุกระดับในชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการปุ๋ยมูลไส้เดือนจันทาลัสจึงถือ
เป็นความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย U2T for BCG ไปปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สรุป

ผลการดำเนินนโยบายการลดปัญหาความยากจนอย่างมีเป้าหมายชัดเจน (Targeted Poverty Alleviation) ผ่านโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG ของกระทรวงการ
อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของภาคการผลิตและบริการด้าน BCG ในพื้นที่ระดับตำบล นับว่าประสบความสำเร็จในเชิงการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ
ได้ส่วนหนึ่ง และได้เพิ่มระดับการจ้างงานของบัณฑิตที่เพิ่งจบการศึกษาและประชาชนที่ไม่มีอาชีพ

จากการศึกษาโครงการ U2T for BCG ของกลุ่มชุมชนตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า
ผลลัพธ์จากโครงการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนสูตรใหม่จันทาลัส ซึ่งเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนเดิมที่ดำเนินการ
ระดับครัวเรือนอยู่ก่อนแล้ว ช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยแต่ก็พอเพียงสำหรับชุมชน ซึ่งมีความพึงพอใจ
กับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่พออยู่พอกินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามกระแส
พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
(พ.ศ. 2541) นั้นบันทึกไว้ว่า “...ความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว...
แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความ
ต้องการก็ขายได้...” (Choochat, 2022) ซึ่งสำหรับทีมชุมชนแม่จันแล้วผลผลิตปุ๋ยจันทาลัส มีปริมาณเป็นที่น่า
พอใจเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุน และการที่กลุ่มได้เลือกใช้กากชาและกากกาแฟซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาซื้อง่าย
ในชุมชนมาเป็นส่วนผสม ก็นับว่าเป็นโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามนโยบาย Reduce/Reuse/Recycle ใช้
ผลผลิตทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวได้ว่า หลักการและแนวคิด BCG คือ Bio เศรษฐกิจชีวภาพ
Circular เศรษฐกิจหมุนเวียน Green เศรษฐกิจสีเขียว ก่อให้เกิดการเข้าใจความสำคัญของทรัพยากรในชุมชน
นำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในโครงการเป็นอย่างดี แม้ผลจากการประเมินโครงการจะพบปัญหาด้านการตลาด
ผลิตภัณฑ์จันทาลัสยังไม่เป็นที่รู้จักของเกษตรกรทั่วไป ด้านเศรษฐกิจชุมชนยังขาดแคลนทุนหมุนเวียน และด้าน
เทคโนโลยียังจำเป็นต้องควบคุมความชื้นจากสภาพอากาศที่มีฝนชุก เป็นต้น สำหรับผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม
ชุมชนชาวแม่จันให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือนจันทาลัสเป็นอย่างดี มีดำเนินงานผ่าน

กระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงาน และร่วมรับประโยชน์อย่างเหมาะสม จึงเห็นได้ว่าการดำเนินการตามนโยบายภายใต้โครงการ U2T for BCG สำเร็จได้ด้วยดีจากความร่วมมือของชุมชนอย่างพอเพียง แม้ยังมีความจำกัดด้านงบประมาณก็ยังถือได้ว่าโครงการดังกล่าวช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจสินค้าและบริการภายในชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ และเพื่อการวิจัยต่อยอดแนวคิดของโครงการ U2T for BCG ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 การดำเนินตามนโยบายภาครัฐ ควรให้ความสำคัญเรื่องความยั่งยืนของนโยบาย และการแก้ไขปัญหาควรให้ผู้รับนโยบายได้มีโอกาสเสนอแนวคิด และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการนำไปปฏิบัติ จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายได้มากยิ่งขึ้น

1.2 ภาครัฐหรือผู้กำหนดนโยบายควรเน้นบทบาทด้านการให้ความรู้แก่ผู้รับนโยบายให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการดำเนินการให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย U2T for BCG เพื่อจะได้เกิดประโยชน์จากข้อที่ค้นพบในการนำไปปรับปรุงการดำเนินนโยบายให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2.2.ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการดังกล่าว เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของชุมชนได้อย่างชัดเจน

References

- Ban Sam Reun Community. Agro-Tourism Development and Promotion Project. Retrieved September 15, 2022, from <https://hs.pbru.ac.th/bansamreun/Datainformation.html> .
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity. New York: World Developments.
- Community Development Department, Ministry of Interior. (2019). Sufficiency economy village development to create happiness for the community, Retrieved September 16, 2022, from https://nakhonphanom.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/21/2020/08/Sufficiency_economy_village_development_to_create_happiness_for_the_community.pdf.
- Choochat, C. (2022). Sufficiency Economy Philosophy, Teaching Materiel for TSE 1101. Retrieved September 15, 2022, from http://www.philosophy.cmru.ac.th/main/assets/files/document/20181022111907_doc.pdf

- Kiattibutra, R. (2017). Effectiveness of Implementation of Government Educational Policy in Civic Duties in Secondary Schools, Phayao Province. Proceedings of the 6th PSU Education Conference «Higher Education for Digital Citizenship Towards Thailand 4.0» (pp. 220-227). 20 December 2017. Prince of Songkla University.
- Kiattibutra, R. (2019). The Development of No-Burning Behavior in Risk Area of Mae Ka, Phayao Province. Nakhon Lampang Buddhist's Journal, 8(3), (September–December 2019). 96-109.
- Mae Chan Subdistrict Municipal Office. (2022). Annual report of basic information and statistics. Retrieved August 25, 2022, from <https://www.maechan.go.th/news.php?type=1>
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science, Research and Innovation (TSU). (2022). U2T for BCG, Document distributed in the Opening Ceremony, 16 June 2022.
- Thai Meteorological Department (2022). 7-day Weather Forecast by Region. Retrieved September 15, 2022, from <https://www.ryt9.com/s/tmd/3356589>
- Thairath Online. (2020). Covid changed the world, Human behaviour, 8 million Thai people prepare to lose their jobs, business is tumultuous.. 1 May 2020. Retrieved September 1, 2022, from <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1816638>